REPUBLIKA HRVATSKA
Pravobranitelj za osobe s invaliditetom
Zagreb, 16. studenog 2018. godine

Reagiranje na izjavu saborskog zastupnika - Otpor prema napuštanju prisilnih postupanja u psihijatrijskim ustanovama

UN-ov Odbor za prava osoba s invaliditetom je 2015. Republici Hrvatskoj uputio hitne preporuke da zaustavi nedobrovoljna postupanja i mjere prisile u psihijatrijskim ustanovama i ustanovama socijalne skrbi gdje se takve mjere još uvijek primjenjuju. Iako je i Svjetska zdravstvena organizacija povukla prethodne smjernice o liječenju osoba s psihosocijalnim teškoćama i donijela smjernice koje su usklađene s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom te educiraju stručnu javnost o alternativnim načinima postupanja prema osobama u situacijama psihosocijalne krize, hrvatska stručna javnost još uvijek nije upoznata s tim smjernicama kao ni s odredbama Konvencije. Štoviše, zahtjevi za napuštanjem starih metoda rada kojima se krše ljudska prava i uvođenje metoda kojima se neće narušavati ljudsko dostojanstvo osoba s psihosocijalnim teškoćama u dijelu psihijatrijskih krugova izaziva snažan otpor.

Pravobraniteljicu za osobe s invaliditetom zabrinjava što je taj otpor i nerazumijevanje odredbi Konvencije i smjernica Svjetske zdravstvene organizacije prisutan i na najvišoj zakonodavnoj razini odnosno u Hrvatskom saboru koji je 2008. godine u cijelosti ratificirao UN-ovu Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom koja je zabranila prisilna postupanja. Iako je pravobraniteljica za osobe s invaliditetom u više navrata nastojala informirati saborske zastupnike o odredbama Konvencije koje su po pravnoj snazi iznad nacionalnih zakona, izjava člana Saborskog odbora za zdravstvo i socijalnu politiku gospodina Ćelić Ivana izrečena na tematskoj sjednici Odbora posvećenoj dječjoj i adolescentskoj psihijatriji 14. studenog 2018. pokazuje zabrinjavajuću razinu neinformiranosti o alternativama prisilnih postupanja, obvezama Hrvatske prema međunarodnim pravnim ugovorima i ulozi pravobraniteljice koja je dužna te obaveze promicati i upozoravati na njihova kršenja.

Konvencijski zahtjev iz čl.15. upućen svim državama potpisnicama Konvencije, pa tako i Republici Hrvatskoj traži suštinsku promjenu prakse i uvođenja novih načina rada koji će se temeljiti na zaštiti od nasilja, potpunom uvažavanju ljudskog dostojanstva i fizičkog i psihičkog integriteta svake osobe u svim situacijama, a posebice u onima u kojima su zbog svog invaliditeta naglašeno ranjive.

Primjena alternativnih metoda u liječenju osoba s psihosocijalnim teškoćama nije moguća bez ozbiljne i kontinuirane edukacije stručnjaka i osoblja u psihijatrijskim i drugim ustanovama, te suradnje stručnjaka različitih profila, sukladno smjernicama Svjetske zdravstvene organizacije kao i upoznavanje s novim načinima rada na području psihijatrije kao što je primjerice liječenje osoba s psihosocijalnim teškoćama u Trstu. Činjenica je da RH do sada nije poduzela mjere kako bi se ovo pitanje raspravilo u širim stručnim krugovima, ali

i u javnosti niti je o mogućim poteškoćama u primjeni, dvojbama, ograničenjima i sl. izvijestila UN-ov Odbor za prava osoba s invaliditetom i tražila dodatna pojašnjenja.

Od najviše zakonodavne razine očekuje se da priznaju i poznaju dužnost države da poštuje obvezujuće međunarodne dokumente, odnosno obveze koje iz njih proizlaze, jer bez te svijesti ne može doći niti do promjena u društvu u smislu napuštanja uvriježenih stavova te ustaljenih metoda i načina rada u odnosu na brigu o osobama sa psihosocijalnim teškoćama, koje je Odbor UN-a utvrdio neprihvatljivim u civiliziranom demokratskom društvu koje poštuje ljudska prava.

Ovo mišljenje - reagiranje proslijeđeno je predsjedniku Hrvatskog Sabora i saborskim zastupnicima Odbora za zdravstvo i socijalnu politiku.

PRAVOBRANITELJICA ZA
OSOBE S INVALIDITETOM
Anka Slonjšak